

חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952

משפט פרטי וכלכלה – חיובים – נזיקין – אחריות המדינה

תוכן ענינים

2	פירושים	סעיף 1
2	אחריות המדינה בנזיקין	סעיף 2
2	מעשה בתחום הרשאה חוקית	סעיף 3
2	הוצאת שם רע	סעיף 4
2	פעולה מלחמתית	סעיף 5
2	תביעות בשל פעולות כוחות הביטחון באזור	סעיף 5א
3	תביעות אויב ופעיל או חבר בארגון מחבלים	סעיף 5ב
3	בית המשפט המוסמך	סעיף 15ב
3	שינוי התוספת הראשונה בצו	סעיף 75
4	תבלה שנגרמה בשירות צבאי	סעיף 6
4	מוות שנגרם בשירות צבאי	סעיף 7
4	התיישנות לענין חוקי שיקום	סעיף 7א
4	פטור מאחריות בנזיקים שלוחי המדינה	סעיף 7ב
4	זכות המדינה לשיפוי	סעיף 7ג
4	נכסים מוקנים למדינה	סעיף 8
4	שמירת הוראות חוק מיוחדות	סעיף 9
4	שמירת דינים	סעיף 9א
4	ביטול	סעיף 10
4	תיקון פקודת המשפטים הממשלתיים	סעיף 11

חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952*

פירושים	1. בחוק זה – "הפקודה" פירושו – פקודת הנזיקים האזרחיים, 1944; "מעשה" – לרבות מחדל; "אחריות בנזיקים" פירושו – אחריות לפי הפקודה על מעשה שנעשה לאחר תחילת תקפו של חוק זה;
(תיקון מס' 4) תשס"ב-2002 (תיקון מס' 8) תשע"ב-2012	"פעולה מלחמתית" – לרבות כל פעולה של לחימה בטרור, במעשי איבה או בהתקוממות, וכן פעולה לשם מניעתם של טרור, מעשי איבה או התקוממות, שהיא פעולה בעלת אופי לוחמתי, בהתחשב במכלול נסיבותיה, ובכלל זה במטרת הפעולה, במיקומה הגאוגרפי או באיום הנשקף לכוח המבצע אותה.
אחריות המדינה בנזיקין	2. דין המדינה, לענין אחריות בנזיקים, כדין כל גוף מואגד, פרט לאמור להלן בחוק זה.
מעשה בתחום הרשאה חוקית (תיקון מס' 6) תשס"ה-2005	3. אין המדינה אחראית בנזיקים על מעשה שנעשה בתחום הרשאה חוקית, מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית; אולם אחראית היא על רשלנות שבמעשה.
הוצאת שם רע (תיקון מס' 6) תשס"ה-2005	4. (בוטל).
פעולה מלחמתית (תיקון מס' 8) תשע"ב-2012	5. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על מעשה שנעשה על ידי פעולה מלחמתית של צבא-הגנה לישראל.
(תיקון מס' 8) תשע"ב-2012	(ב) טענה המדינה, כטענה מקדמית, כי אינה אחראית בנזיקים בשל כך שהמעשה שבשלו נתבעה הוא פעולה מלחמתית כאמור בסעיף קטן (א), ידון בית המשפט בטענה לאלתר, ואם מצא כי המעשה הוא פעולה מלחמתית כאמור, ידחה את התביעה.
תביעות בשל פעולות כוחות הביטחון באזור (תיקון מס' 4) תשס"ב-2002	5א. תובענה נגד המדינה או נגד שלוח של המדינה בשל נזק שנגרם באזור כתוצאה ממעשה שנעשה על ידי צבא הגנה לישראל (בסעיף זה - תובענה) תידון בכפוף להוראות סעיף זה: (1) בסעיף זה – "אזור" - כל אחד מאלה: יהודה והשומרון וחבל עזה; "צבא הגנה לישראל" - לרבות כוחות ביטחון אחרים של מדינת ישראל הפועלים באזור;
	(2) (א) לא ידון בית המשפט בתובענה אלא אם כן הנפגע או אפוטרופסו או אחר מטעמו נתן הודעה בכתב, כפי שייקבע בתקנות, על המעשה נושא התובענה;
	* פורסם ס"ח תשי"ב מס' 109 מיום 21.7.1952 עמ' 339 (ה"ח תשי"ב מס' 108 עמ' 166). תוקן ס"ח תשכ"ג מס' 384 מיום 9.1.1963 עמ' 27 (ה"ח תשכ"ג מס' 530 עמ' 8) – תיקון מס' 1. ס"ח תשל"ב מס' 663 מיום 27.7.1972 עמ' 134 (ה"ח תשל"א מס' 945 עמ' 240) – תיקון מס' 2. ס"ח תשמ"ט מס' 1269 מיום 8.3.1989 עמ' 16 (ה"ח תשמ"ה מס' 1715 עמ' 118) – תיקון מס' 3. ס"ח תשס"ב מס' 1862 מיום 1.8.2002 עמ' 514 (ה"ח תשנ"ז מס' 2645 עמ' 497) – תיקון מס' 4; ר' סעיף 4 לענין תחילה, תחולה והוראות מעבר. ס"ח תשס"ד מס' 1920 מיום 18.1.2004 עמ' 92 (ה"ח הממשלה תשס"ד מס' 64 עמ' 52) – תיקון מס' 5 בסעיף 20 לחוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2004 (תיקוני חקיקה), תשס"ד-2004; תחילתו בקביעת שר האוצר ושר התקשורת בצו והתיקון יוכנס בגוף הטקסט באותו מועד. ס"ח תשס"ה מס' 2026 מיום 10.8.2005 עמ' 952 (ה"ח הממשלה תשס"ה מס' 6 עמ' 134) – תיקון מס' 6 בסעיף 6 לחוק לתיקון פקודת הנזיקין (מס' 10), תשס"ה-2005; תחילתו שישה חודשים מיום פרסומו ור' סעיף 7 לענין תחולה. ס"ח תשס"ה מס' 2026 מיום 10.8.2005 עמ' 953 (ה"ח תשס"ב מס' 3173 עמ' 892) – תיקון מס' 7; ר' סעיפים 3, 4 לענין תחולה והתקנת תקנות. ס"ח תשע"ב מס' 2370 מיום 23.7.2012 עמ' 522 (ה"ח הממשלה תשס"ח מס' 387 עמ' 598) – תיקון מס' 8; ר' סעיף 9 לענין תחולה.

(ב) ההודעה תינתן בתוך 60 ימים מיום המעשה; ואולם אם מחמת מצב בריאותו של התובע או אפוטרופוסו, או מחמת נסיבות מוצדקות אחרות נבצר ממנו לתת את ההודעה בתוך המועד האמור, תינתן ההודעה בתוך 30 ימים מהיום שבו הוסרה המניעה;

(ג) נפטר הנפגע ולא ניתנה הודעה בעודו בחיים, וטרם חלף המועד למתן הודעה לפי סעיף קטן (ב), תינתן ההודעה על ידי התלויים בו או על ידי עיזבונו, או על ידי אחר מטעמם בתוך 60 ימים מיום פטירתו;

(ד) על אף האמור בפסקה זו, רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לרון בתובענה בשל מעשה שהודעה עליו לא נמסרה במועד;

(3)¹ לא ידון בית המשפט בתובענה שהוגשה לאחר שחלפו שנתיים מיום המעשה נושא התובענה, ואולם רשאי בית המשפט, אם שוכנע כי לא היתה בידי התובע אפשרות סבירה להגיש את תביעתו בתוך התקופה האמורה, להאריך את התקופה בתקופה נוספת שלא תעלה על שנה אחת; היה התובע קטין ביום המעשה, תקופת ההארכה כאמור לא תעלה על שלוש שנים;

(4) הוראות סעיפים 38 ו-41 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] לא יחולו בדיון בתובענה, ואולם רשאי בית המשפט לקבוע כי יחולו הוראות סעיפים אלה אם מצא כי הדבר מוצדק בנסיבות הענין ומטעמים שיירשמו;

(5) נוכח בית המשפט כי נשללה מהמדינה הזדמנות הוגנת להתגונן בתובענה כתוצאה מכך שהמועצה הפלשתינית אינה מקיימת את ההוראות בדבר עזרה משפטית בהתאם להסכם, רשאי הוא, לאחר שנתן לצדדים הזדמנות לטעון את טענותיהם לענין זה, לדחות את התובענה; בפסקה זו, "ההסכם" - כהגדרתו בחוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ח-1967; "המועצה הפלשתינית", כהגדרת "המועצה" בחוק האמור;

(6) שר הביטחון ממונה על ביצוע סעיף זה והוא רשאי, בהתייעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

ב.5. (א) על אף האמור בכל דין, אין המדינה אחראית בנזיקים לנזק שנגרם למי שמפורט בפסקאות (1), (2) או (3), למעט לנזק שנגרם בסוגי תביעות או לסוגי תובעים כאמור בתוספת הראשונה –

תביעות אויב ופעיל או חבר בארגון מחבלים (תיקון מס' 7) תשס"ה-2005

(1) נתין של מדינה שהיא אויב או מי שאינו אזרח ישראלי, שהוא תושב שטח מחוץ לישראל שהממשלה הכריזה עליו, בצו, בשטח אויב, אלא אם כן הוא שוהה כדין בישראל;

(תיקון מס' 8) תשע"ב-2012

(2) פעיל או חבר בארגון מחבלים;

(3) מי שניזוק בעת שפעל בשליחותו או מטעמו של נתין מדינת אויב, חבר או פעיל בארגון מחבלים.

(ב) בסעיף זה –

"אויב" ו"ארגון מחבלים" – כהגדרתם בסעיף 91 לחוק העונשין, התשל"ז-1977;

"המדינה" – לרבות רשות, גוף או אדם הפועלים מטעמה.

ב.5.1. תובענה כאמור בסעיף 5א, וכן תובענה כאמור בסעיף 5ב לרבות בסוגי תביעות או לסוגי תובעים כאמור בתוספת הראשונה, יוגשו לבית המשפט המוסמך במחוז הקרוב ביותר למקום המעשה שבשלו תובעים, מבין המחוזות ירושלים והדרום.

בית המשפט המוסמך (תיקון מס' 8) תשע"ב-2012

ג.5. (בוטל).

(תיקון מס' 8) תשע"ב-2012

ד.5. שר הביטחון, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של

שינוי התוספת הראשונה בצו (תיקון מס' 7) תשס"ה-2005 (תיקון מס' 8) תשע"ב-2012

¹ לענין תובענה שעילתה מעשה שאירע לפני תחילתו של תיקון מס' 4 וטרם התיישנה יימנו המועדים האמורים בפסקה זו מיום תחילתו של התיקון, ובלבד שבכל מקרה לא תעלה תקופת ההתיישנות על תקופת ההתיישנות שחלה לפי הדין ביום המעשה.

² טרם ביטולו בשנת 2012 נקבע כי הסעיף בטל בבג"ץ 8276/05, 83883, 11426 עדאלה נ' שר הביטחון מיום 12.12.2006.

³ ר' י"פ תשס"ו מס' 5492 מיום 9.2.2006 עמ' 1658, י"פ תשס"ו מס' 5493 מיום 12.2.2006 עמ' 1842.

הכנסת, רשאי לשנות בצו את התוספת הראשונה.

6. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על חבלה שנחבל אדם ועל מחלה או החמרת מחלה שנגרמו לו בתקופת שירותו הצבאי עקב שירותו הצבאי.
(ב) "שירות צבאי", בסעיף זה, פירושו כבחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תש"ט-1949.
7. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו של אדם שבא כתוצאה מחבלה שנחבל או ממחלה או מהחמרת מחלה שנגרמו לו בתקופת שירותו הצבאי עקב שירותו הצבאי.
(ב) "שירות צבאי" בסעיף זה, פירושו כבחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י-1950.
- 7א. הוגשה תובענה בנזיקין נגד המדינה ונדחתה מכוח הסעיפים 6 או 7, תסתיים תקופת ההתיישנות להגשת בקשות להענקות ותגמולים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 [נוסח משולב] וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י-1950, במועד הקבוע בהם או בתום ששה חדשים מיום מתן פסק הדין שאין עליו ערעור עוד, הכל לפי המועד המאוחר יותר, ובלבד שהתובענה בנזיקין הוגשה לא יאוחר משנה לאחר תום תקופת ההתיישנות הקבועה באותם חוקים.
- 7ב. (א) בנסיבות שבהן אין המדינה אחראית בנזיקים לפי אחד הסעיפים 5 עד 7, יהא פטור מאחריות כאמור גם מי שבגללו היתה המדינה אחראית בנזיקים אילולא הסעיפים האמורים.
(ב) סעיף זה יחול אף לגבי מעשה או מחדל שנעשו לפני יום תחילתו, ואולם אין בו כדי לפגוע בפסק דין סופי שניתן לפני היום האמור.
- 7ג. אין בהוראות סעיף 7 כדי לפגוע בזכותה של המדינה לשיפוי ממי שהיה חייב בו אילולא ההוראות האמורות.
8. אין המדינה אחראית בנזיקים בתורת בעלת נכס שהוקנה לה מכוח החוק בלבד, כל עוד לא קנתה אחיזה בנכס.
9. האמור בחוק זה אינו פוגע בכל הוראה שבחיקוק מן החיקוקים המנויים להלן, הקובעת, המגבילה או השוללת את אחריות המדינה או מוסדותיה:
(1) פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין);
(2) פקודת בתי הדואר;
(3) פקודת מסילות הברזל הממשלתיות, 1936;
(4) חוק נכסי נפקדים, תש"י-1950;
(5) חוק נכסי גרמנים, תש"י-1950;
(6) (נמחקה).
- 9א. אין בהוראות סעיף 5ב כדי לגרוע מכל הגנה, חסינות או פטור, הנתונה למדינת ישראל על פי כל דין.
10. סעיף 4(1) לפקודה - בטל.
11. פקודת המשפטים הממשלתיים, תתוקן כך:
בסעיף 3, בסעיף קטן (1) -
(1) בפסקה (ג), במקום הנקודה שבסופה יבוא פסיק ואחריו "או";
(2) תיווסף פסקה זו:
"ד) נזיקים אזרחיים".

תבלה שנגרמה בשירות צבאי (תיקון מס' 2) תשל"ב-1972

מוות שנגרם בשירות צבאי (תיקון מס' 2) תשל"ב-1972

התיישנות לענין חוקי שיקום (תיקון מס' 1) תשמ"ג-1963

פטור מאחריות בנזיקים שלוחי המדינה (תיקון מס' 3) תשמ"ט-1989

זכות המדינה לשיפוי (תיקון מס' 3) תשמ"ט-1989

נכסים מוקנים למדינה

שמירת הוראות חוק מיוחדות

(תיקון מס' 5) תשס"ד-2004
שמירת דינים (תיקון מס' 7) תשס"ה-2005
(תיקון מס' 8) תשע"ב-2012

ביטול

תיקון פקודת המשפטים הממשלתיים

תוספת ראשונה

(סעיף 5ב(א))

(תיקון מס' 7) תשס"ה-2005

תביעה שעילתה נזק שנגרם לאדם כאמור בסעיף 5ב(א) בעת שהיה מצוי במשמורת של מדינת ישראל כעצור או כאסיר ואשר לאחר שהותו במשמורת לא חזר להיות פעיל או חבר בארגון מחבלים או לפעול מטעמו או בשליחותו של מי מהם.

תוספת שניה
(בוטלה)

(תיקון מס' 8)
תשע"ב-2012

חיים כהן
שר המשפטים

דוד בן-גוריון
ראש הממשלה

יוסף שפרינצק
יושב ראש הכנסת
ממלא מקום נשיא המדינה